

φῆς του δὲν δύναται νὰ παραβληθῆ εἰμὴ μὲ τὸ κάλος τῶν φείθρων τῆς κοιλάδος μας, ἅτινα διαυγῆ πάντοτε καὶ ἄφθονα, ἔχουσι μὲν ὀμαλὸν καὶ ἰσχυρὸν τὸ ρεῦμα των ἀλλ' οὐδέποτε ὀργίλον ἢ ἰδιότροπον. Ἄν δὲ ἐξηκολούθουν τὴν παρομοίωσιν, ἠδυνάμην νὰ εἰπῶ, ὅτι τὸ πνευμά του ἔχει ἐπίσης ὄχθας ἀνθηρὰς καὶ χλοερὰς ὁάσεις, ὅπου δύναται τις νὰ σταθῆ καὶ νὰ βρεμβάσῃ γοητευτικῶς, διότι ὁ μαρκήσιος εἶνε ποιητής, . . . καὶ ἐκπλήττομαι πάντοτε, ὅτι ὑπέταξε τὰς ὀρμὰς τῆς φαντασίας του εἰς τὰς αὐστηρὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἱστορίας».

« Ἰσχυρίζεται δὲ ἄλλως ὅτι ἐγὼ ἔκαμα αὐτὴν τὴν ἀνακάλυψιν, καὶ ὅτι ἀρχίζει νὰ τὸ παρατηρῆ καὶ αὐτός. Πρὸ τινων ἡμερῶν παρατηροῦμεν ἐντὸς χαράδρας, ἐγκαρσίας εἰς τὴν κοίτην τοῦ Σάρ, τὴν ὠραιότητα τῶν λειμώνων, τοὺς ὁποίους ἐπλήρουν αἶγες καὶ πρόβατα. Ἀπὸ τοῦ βάρθους τῆς ἀποτόμου ταύτης φάραγγος ἐγείρονται ὑπεράνω τοῦ ὄροπεδίου ὀδοντωταὶ τινες βράχων κορυφαί, ἀποτελοῦσαι σχετικῶς πρὸς τὸ βαθύτερον ἔδαφος, ἰκανῶς ὑψηλὸν ὄρος, οὐτινος οἱ ὠραῖοι ἰότεφοι βράχοι ἀποκρύπτουσι τὴν πέραν ἐπίπεδον χώραν. Τοιοῦτοτρόπως δὲν βλέπει τις ἐντεῦθεν τὰ ὑψηλὰ μέρη τῶν ὄροπεδίων, καὶ δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι εὐρίσκεται εἰς γωνίαν τινὰ τῆς Ἑλβετίας. Αὐτὸ τοῦλάχιστον μου λέγει ὁ Κ. Βιλλεμέρ, παρηγορῶν με διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ μαρκησία θέλει νὰ χαλινώσῃ τοὺς θαυμασμούς μου. — Μὴν ἀνησυχῆτε δι' αὐτό, μου ἔλεγε, καὶ μὴ φαντάζεσθε ὅτι πρέπει τις νὰ εἶδε πολλὰ μεγάλα πράγματα διὰ νὰ ἔχῃ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ μεγαλείου. Τὸ μεγαλεῖον ὑπάρχει πανταχοῦ δι' ὅσους τὸ ἔχουν ἐντὸς των. Δὲν εἶνε δὲ τὸ αἰσθημά των αὐτὸ φαντασίας πλάνη, ἀλλ' ἀληθὴς ἀποκάλυψις τοῦ ὑπάρχοντος ἐν τῇ φύσει μεγαλείου, τὸ ὁποῖον εἶνε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκπεφρασμένον. Αἱ ἀμβλεῖαι αἰσθήσεις ἔχουσι ἀνάγκην ἀποτόμου ἐκδηλώσεως τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ μεγέθους τῶν πραγμάτων. Δι' αὐτὸ πολλοὶ ἄνθρωποι, μεταβαίνοντες εἰς Σκωτίαν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν περιγραφῶν τοῦ Οὐώλτερ Σκόττ, δὲν τὰς εὐρίσκουσι καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁποιητὴς ὑπερετίμησε τὴν χώραν του. Καὶ ὅμως αἱ εἰκόνες του ὑπάρχουσιν ἐκεῖ, εἰμαι βέβαιος, καὶ ἂν σεῖς μεταβῆτε εἰς τὴν Σκωτίαν θὰ τὰς εὐρῆτε ἀμέσως.

«Τοῦ ὁμολόγησα, ὅτι τὸ ἄπειρον τῆς πραγματικότητος μεγαλεῖον εἶχεν ἀνεξήγητον δι' ἐμὲ θέλητρον, καὶ ὅτι ἔβλεπον συχνάκις εἰς τῶνειρόν μου ὄρη ἀνυπέβρατα καὶ δυσθεώρητα βάραθρα, ὅτι ἐνώπιον εἰκόνας παριστάσεως τοῦ φοβεροῦς καταρράκτας τῆς Σουηδίας ἢ τοὺς πλανήτας ὄγκους τῆς παγερῆς θαλάσσης, ἠσθανόμην ὀπτασίας ἐξάλλους, αἵτινες μὲ παρέσυραν ἀδέσμευτον διὰ τοῦ ἀπέιρου, καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀφήγησις

μακρᾶς ὁδοιπορίας, τῆς ὁποίας νὰ μὴ ἐλυπούμην ὅτι δὲν μετέσχον μ' ὄλους αὐτῆς τοὺς κινδύνους καὶ τὰς ταλαιπωρίας.

«Καὶ ὅμως, μὲ εἶπεν, ἐνώπιον τοῦ μικροῦ αὐτοῦ καὶ μαγευτικοῦ τοπίου, ἐφαίνεσθε πρὸ μικροῦ εὐτυχεστάτη καὶ ἀληθῶς εὐχαριστημένη. Μήπως ἔχετε ἀνάγκην σφοδρῶν συγκινήσεων καὶ ἐκπλήξεων μᾶλλον, ἢ ἡρέμου καὶ ἀσφαλούς εὐχαριστήσεως; Ἰδέτε πόσον ὠραία εἶνε ἡ γαλήνη! Ἰδέτε πῶς ἡ ὠρα αὐτῆ τῶν τελευταίων τοῦ φωτὸς ἀτανανκλάσεων τὰς ὁποίας διαστίζουσιν αἱ ἐπερχομένοι σικαί, αἱ ἀτμώδεις αὐταὶ ἀναθυμιάσεις αἵτινες θωπεύουσι τὰς πλευρὰς τῶν βράχων, τὸ ἀκίνητον αὐτὸ φύλλωμα τὸ ὁποῖον φαίνεται ὡς νὰ ῥοφᾷ σιωπηλῶς τὰς ἐσχάτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, πῶς ὅλη αὐτῆ ἡ γαληνιαία καὶ σιωπηλὴ σκηνὴ εἶνε ἡ ἀληθὴς ἔκφρασις τοῦ ἐν τῇ φύσει καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ! Κ' ἐγὼ ὄλ' αὐτὰ δὲν τὰ ἐγνώριζα! Πρὸ μικροῦ μόλις τὰ παρατήρησα. Ἔζων ἐντὸς κοινοροῦ, ἐντὸς θανάτου, ἐντὸς ἀφηρημένων θεωριῶν. Ἀνέπλκτον ἐν ὀνειροῖς τὰς εἰκόνας τῆς ἱστορίας, τὴν φαντασμαγορίαν τοῦ παρελθόντος. Εἶδον ἐνίοτε παραπλέοντα εἰς τὰ βάρθη τοῦ ὀρίζοντος τὸν στόλον τῆς Κλεοπάτρας. Ἐνόμισα ὅτι ἤκουσα ἐν τῇ σιγῇ τῶν νυκτῶν τὸ πολεμικὸν σάλπισμα τοῦ Ρονσεβῶ. Ἄλλ' ἦσαν ὅλα ὄνειρα. Ἡ πραγματικότης εἰσώπα. Ἀφ' οὗτου σὰς εἶδα νὰ παρατηρῆτε σιωπηλῆ τὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸ ἦθος σας νὰ ἐκφράζῃ ἀνεκλάλητον εὐχαρίστησιν, ἀνηρώτησα ἑμαυτὸν ποῖον ἄρα γε εἶνε τὸ μυστήριον τῆς χαρᾶς σας, καὶ — ἄς σὰς τὸ ὁμολογῆσω — ὁ ἀσθενὴς σας ἐξηλοτύπησε τὴν εὐχαρίστησιν σας. Ἦρχισε καὶ αὐτὸς νὰ θεωρῆ ἀνησυχῶς, . . . καὶ εἶδεν ἐπὶ τέλους καὶ ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡγάπα καὶ αὐτὸς ὅ,τι καὶ σεῖς ἀγαπάτε. »

«Ἐννοεῖς, ὅτι ὁμιλῶν τοιοῦτοτρόπως, ἀγαπητῆ μου ἀδελφῆ, ὁ μαρκήσιος ἔλεγε τρομερὰ ψεύματα, διότι ἐξ ὅλων του τῶν παρατηρήσεων καὶ ἐξ ὅλων του τῶν τρόπων φαίνεται ὅτι ἔχει ἀληθὴ καλλιτέχνου ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς πᾶν τὸ ὠραῖον. Ἄλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη του τὸν καθιστᾷ τόσο ἀγαθὸν πρὸς ἐμὲ, ὥστε ψεύδεται καλῆ τῇ πίστει, καὶ φαντάζεται ὅτι μου ὀφείλει τι νέον τοῦ διανοητικοῦ του βίου. »

Ἔπεται συνέχεια.

Στρατιώτης Ῥωμαῖος, ἔχων σπουδαίαν δίκην, παρεκάλεσε τὸν Αὐγουστον Καίσαρα νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ διέταξεν ἐνα τῶν περὶ αὐτόν, ἵνα φροντίσῃ περὶ τῆς δίκης. Ἄλλ' ὁ στρατιώτης, μηδὲλως ἐκ τούτου εὐχαριστηθεὶς, ἀπετόλμησε νὰ τῷ εἴπῃ: «Δέσποτα, ὅταν σὺ διεκινδύνευες ἐν Ἀκτίῳ, ἐγὼ δὲν προσνήθηθον ὁμοίως ἐπολέμησα αὐτοπροσώπως καὶ δὲν ἔστειλα ἀντικαταστάτην.»